

BILDANDE AV ÄNGA-TJÄNNÅSENS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsats på karta enligt bilaga 1 och 2, med de gränser som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Änga-Tjännåsens naturreservat.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter för naturreservatet).

Slutligen fastställer länsstyrelsen med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplan enligt bilaga 4 för naturreservatets långsiktiga vård. Förvaltare för naturreservatet ska vara länsstyrelsen.

Förevarande beslut träder i kraft när det vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt punkten C om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet och om ordningen i övrigt inom naturreservatet träder dock i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling, och dessa föreskrifter gäller därvid enligt 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Änga-Tjännåsens naturreservat
NVR-id:	21-2042049
Kommun:	Hudiksvall
Kartor:	Ekonomisk karta 15H5b, 15H5c, 15H6c
Lägesbeskrivning:	Området ligger ca 4 km NV om Enånger. Se bifogad översiktskarta (bilaga 2)
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM):	E: 602907 N: 6827802
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 1)
Fastigheter:	Se bilaga 5
Areal (från VIC Natur):	Total areal 380,4 ha Landareal 380,4 ha Produktiv skogsmark 299,6 ha Därav naturskog* 256 ha *Areal från länsstyrelsens naturskogsinventering
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv:	Området är av stort intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i ett område som också har höga geologiska värden i form av kalottberg, välutvecklade klapperstensfält och andra formationer skapade av inlandsisen och havets krafter. Syftet är vidare att tillgodose friluftslivets behov av områden. De värdefulla livsmiljöerna hållmarkstallskog, tallskog och blandbarrskog, samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i den kuperade sydligt boreala regionen ska ha gynnsamt tillstånd*. Strukturer som död ved, grova träd och gamla träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Det ska finnas möjlighet för besökare att uppleva naturen i området.

* =Gynnsamt tillstånd (på objektsnivå) är jämförbart med begreppet gynnsam bevarandestatus. Vad som menas med gynnsam bevarandestatus definieras i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Exploateringar och arbetsföretag i området förhindras.
- Skötselåtgärder som gynnar raggbock genomförs om behov uppkommer, exempelvis skapande av död ved och utglesning av träd i anslutning till områden med raggbocksförekomst.
- Naturvårdsbränning genomförs om möjligt i naturreservatet.
- Ung gran kan röjas bort för att bibehålla en talldominerad skog samt för att öka lövandelen i en del yngre bestånd i naturreservatet.
- Förekommande berggran och contortatall röjs bort.
- Friluftsliv underlättas genom att stigar markeras, informationstavlor finns, parkeringsplats anläggs samt att rastplatser vid behov iordningsställs.
- I övrigt lämnas skogen för fri utveckling.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna under A och C nedan utgör inte hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, vilka framgår av föreskrifterna B1-B9 nedan och som preciseras i fastställd skötselplan. Inte heller utgör föreskrifterna hinder för länsstyrelsen eller av länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör efter tillstånd från länsstyrelsen inte hinder för normalt underhåll av befintligt torn och raststuga på Tjännåsen.

A. *Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden*

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. uppföra eller anlägga byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,

4. bedriva vattenverksamhet, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,
5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämna, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,
6. bedriva mineralutvinning,
7. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,
8. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för älghugare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske på så sätt att skador på mark och vegetation minimeras.
9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift eller andra markeringar i naturen,
10. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,
11. utan länsstyrelsens tillstånd upplåta mark för organiserade tävlingar,
12. upplåta mark för militära övningar,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktigas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla följande intrång.

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor.
3. Anläggning och underhåll av stigar, rastplatser och grillplatser enligt skötselplan.
4. Genomförande av naturvårdsinriktade restaureringsåtgärder så som borttag av berggran (*Abies lasiocarpa*) och contortatall (*Pinus contorta*)

i föreskriftsområde 1, enligt föreskriftskarta bilaga 3.

5. Genomförande av återkommande skötselåtgärd; naturvårdsbränning i föreskriftsområde 1, 2 och 4, enligt föreskriftskarta bilaga 3.
  6. Genomförande av återkommande skötselåtgärd; uttag av gran i föreskriftsområde 2, 4 och eventuellt i 1, enligt föreskriftskarta bilaga 3.
  7. Genomförande av återkommande skötselåtgärd; brandefterliknande åtgärder så som ringbarkning och randbarkning av träd i föreskriftsområde 2, enligt föreskriftskarta bilaga 3.
  8. Genomförande av återkommande skötselåtgärder för att gynna raggbock, t ex ringbarkning och randbarkning av träd samt införsel av grov tallved utifrån i föreskriftsområde 3, enligt föreskriftskarta bilaga 3.
  9. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
- C. *Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet*

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för snöskoter, förutsatt att körning endast sker på frusen och snötäckt mark och på ett sätt som inte skadar mark eller vegetation.
2. ta ved,
3. elda på hållar. Övrig eldning är endast tillåten med tillhandahållen ved eller om egen ved tagits med,
4. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
5. skada, plocka eller samla in växter och svampar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten, med undantag för fridlysta och rödlistade arter,
6. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
7. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur,

8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
9. skada fast föremål eller ytbildning, så som att omlagra eller bortföra sten eller därmed jämförligt,
10. utan länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlingar,
11. använda området för militära övningar,

Föreskrifterna 1, 6 och 7 ovan utgör inte hinder för innehavare av särskild rätt i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet.

Ärendets handläggning

Änga-Tjännåsen var tidigare mest känt för sin intressanta geologi med många bildningar som skapats under landhöjningsprocessen. Området tas också upp i Gävleborgs naturvårdsprogram från 1997 främst som ett geologiskt objekt. De skogliga naturvärdena uppmärksammades bland annat vid Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering 1998 då flera nyckelbiotoper identifierades.

Mellan 1999 och 2002 inventerades området av naturvårdskonsulten Taigaekologerna på uppdrag av länsstyrelsen samt av länsstyrelsen själv. Ett förslag på avgränsning av ett naturreservat togs därefter fram. Under slutet av 2002 föreslog länsstyrelsen området som naturreservat till Naturvårdsverket och informerade berörda markägare om naturreservatsplanerna. I mars 2003 godkändes området för naturreservatsbildning av Naturvårdsverket.

Värdering av området genomfördes i slutet av 2003 av konsultfirman NAI Svefa. 2005 och 2008 har kompletterande värderingar gjorts.

Förbudet mot att avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörda fastigheter. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

Förhandlingen med markägarna har skötts av konsultfirman N.A. Stefansson. Överenskommelse om intrångsersättning har gjorts för 22 fastigheter och Naturvårdsverket har köpt två fastigheter.

Ett förslag till beslut för Änga-Tjännåsens naturreservat skickades ut på remiss till berörda parter den 16 oktober 2014. Eftersom antalet sakägare var stort togs

beslut om kungörelsedelgivning, och en kungörelseannons infördes i Hudiksvallsposten och Söderhamnskuriren den 24 oktober 2014.

Följande synpunkter på förslaget inkom till Länsstyrelsen:

- Skogsstyrelsen distrikt Gävleborg ser positivt på bildandet av Änga-Tjännåsens naturreservat. Skogsstyrelsen har en synpunkt på den föreslagna skötselåtgärden i skötselområde 2; att man vid behov kan föra in grov tallved utifrån för att gynna arten raggbock. Skogsstyrelsen ser gärna att mängden död ved för att gynna raggbock ökas inom området. Man vill poängtera att det dock är viktigt att arbetet med att tillföra död ved utifrån inte får negativa följder i något annat område med höga naturvärden. Länsstyrelsen är helt enig med Skogsstyrelsens i denna fråga och har lagt till information om detta i skötselplanen.
- Sveriges geologiska undersökning SGU anser att det är mycket positivt att områdets geologiska värden ingår i syftet och beskrivs väl i beslutsdelen. SGU anser att Länsstyrelsen ska överväga att ta med eventuella skötselbehov av de geologiska värdena i skötselplanen. Det finns en risk att klapperstensfältens utformning kan störas av besökare genom att man bygger små rösen t.ex. Skötseln skulle i så fall inriktas på att återställa och skydda klapperstensfälten. SGU framför vidare att det skulle vara intressant att informera om och märka ut geologiska företeelser längs de markerade stigarna. Länsstyrelsen har tagit till sig dessa synpunkter och lagt in åtgärder om detta i skötselområde 6, Information och friluftsliv.
- Hudiksvalls kommun, i form av Norrhälsninglands miljö- och räddningsnämnd, tillstyrker bildandet av Änga-Tjännåsens naturreservat. Nämnden framför att det är positivt att det aktuella området får det lagstadgade skydd som naturreservat utgör.
- Trafikverket har inget att erinra mot naturreservatsförslaget.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald,

vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken, följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt paragrafens tredje stycke får länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kap. 30 § första stycket miljöbalken jämfört med 22 § första meningen förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Utredningen i ärendet

Beskrivning av området

Ängaåsen och Tjännåsen utgör ett bergsmassiv vars toppar når upp till 220 respektive 285 meter över havet, cirka tre kilometer från Enånger i Hudiksvalls kommun. Bäckmoråsen, ett mindre berg i norra delen av massivet når 205 m ö h. Från höjderna har man utsikt över den flikiga kusten och havet. Bergrunden i området utgörs av granatförande och gnejsiga bergarter av framförallt granodiorit. Längs Ängaåsens bergrygg finns en smal gång av gabbro.

Massivet ligger bara 5 km från den nuvarande kustlinjen, så när havet nådde som högst efter inlandsisens avsmältning utgjorde Tjännåsen, vars topp ligger nästan 50 m över högsta kustlinjen, den yttersta ön i en gles skärgård. Området är därför starkt präglad av havets krafter och bergen och branterna har utsatts för hård svallning. Vågornas påverkan mot de lösa jordlagren har gjort att finmaterialet har spolats ur och transporterats nedåt i sluttningarna. Kvar blev det grova materialet och det är därför gott om blockmarker och berg i dagen i området och mot öster finns vidsträckta klapperstensfält och välutvecklade strandvallar på alla nivåer upp till 240 meter över havet. Tjännåsens topp ligger över högsta kustlinjen och har därför aldrig varit utsatt för svallning vilket gör att moränen finns kvar här. Tjännåsen utgör därmed ett kalottberg.

På grund av den hårda svallningen är skogen övervägande mager i området och domineras av tall med varierande inslag av gran, asp och björk. På ett fåtal ställen finns dock ansamlad jordmaterial och rörligt markvatten som gett upphov till låg- och högrötsvegetation.

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Områdets naturvärden är främst knutna till den gamla naturskogsartade barrskogen. Skogen är brandpräglad och det är troligtvis skonsamma bränder som inträffat med långa mellanrum eftersom brandspåren i form av träd med brandljud och kolade stubbar endast finns i sparsam mängd. Tall dominerar på den till stor del lågproduktiva marken med varierande inblandning av gran, asp och björk. Ren hållmarkstallskog förekommer i relativt stor omfattning. I dessa miljöer finns det gott om tallar som är äldre än 200 år och på de mer otillgängliga höjderna och sluttningarna är det inte ovanligt med tallar som är upp emot 400 år gamla. Taltickan som rödlistad i kategorin "nära hotad" är vanlig i området.

Änga- och Tjännåsens sydsluttningar med god tillgång på död, solexponerad och grov tallved utgör gynnsamma miljöer för tallinsekter. På Tjännåsen finns bland annat en aktuell population av raggbock, arten tillhör kategorin "sårbar" i rödlistan. Under inventering av arten 2010 påträffades arten på 15 lågor i form av färska kläckhål och larver. På Ängaåsen inga färska spår utan endast äldre angrepp.

I området finns också partier med gammal grandominerad skog på lite mer näringsrik och delvis fuktig mark. Här finns en hel del död ved, främst i form av lågor. I dessa miljöer har arter som exempelvis violettgrå tagellav, doftskinn och ullticka påträffats, samtliga är rödlistade och signalarter för skog med höga naturvärden.

Det är annars ganska sparsamt med död ved i området. Torrträd och högstubbar förekommer i viss utsträckning, framförallt i östra halvan av området. Detta förklaras till stor del av den lågproduktiva marken samt att hela området är påverkat av tidigare dimensionsavverkningar. Naturreservatets relativa svårtillgänglighet och magra mark har dock gjort att större delen av skogen i reservatet är opåverkad av sentida skogsbruksåtgärder.

Lövinslaget i området utgörs främst av gammal senvuxen asp och björk som det är ganska gott om i anslutning till klapperstensfälten. I fuktiga och grandominerade miljöer, bland annat på Ängaåsens väst- o nordöst sida finns partier med ett påtagligt inslag av äldre asp. Här har en rad rödlistade- och signalarter hittats, bland annat stor aspticka, stiftgelélav, aspgelélav och vedtrappmossa.

Området har utöver höga naturvärden även betydande geologiska värden som är knutna till de många landhöjningsbetingade geologiska formationer som är väl synliga i området. Här finns bland annat ett kalottberg, hållmarker, vidsträckta klapperstensfält och välutvecklade strandvallar.

Naturreseptatet är av stort intresse för friluftslivet. Områdets läge nära E4:an mitt emellan Söderhamn och Hudiksvall gör det lättillgängligt för många besökare, såväl för tillfälliga gäster som för lokalbefolkningen längs kusten. Områdets storlek på nästan 400 ha med gammal skog och kuperad terräng bestående av ett bergsmassiv med tre toppar, branter och hållmarker gör att man får en härlig vildmarkskänsla här. Topparna Ängaåsen, Tjännåsen och Bäckmoråsen är givna utflyktsmål och de bjuder på en fantastisk utsikt över kusten och det omgivande landskapet.

Andra sakförhållanden av betydelse för beslutet

Området behöver skyddas för att tillgodose behovet av orörda skogsområden och för att bevara skogslevande djur och växter. Området bidrar därmed till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "Levande skogar" och är ett bra exempel på den typ av områden som ska prioriteras enligt länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län (länsstyrelsens rapport 2006:19-21).

Området ligger inom den skogliga värde trakten "Skogar SV Hudiksvall" som i "Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län" är en utpekad sammansatt skoglig värde trakt. I strategin beskrivs den som en stark värde trakt för lövskogsrelaterade naturvärden samt som en måttligt stark gran- och barrblandskogstrakt. I övrigt innehåller värde trakten en värdefull mosaik av olika skogstyper som triviallövskogar, tallskogar och övergångar mot gran- och barrblandskogar. Värde trakten är mycket lämpad för naturvårdsbränningar och andra åtgärder som syftar till att bilda nya lövsuccessioner. Genom att koncentrera naturskyddet till utpekade fungerande värde trakter har man generellt sett större möjligheter att långsiktigt bevara arter och biotoper. Att bilda Änga-Tjännåsens naturreseptat ligger därför i linje med länets strategi.

Änga-Tjännåsen finns med i länets naturvårdsprogram (Värdefull natur i Gävleborg, 1997:12) som ett område med mycket högt naturvärde (klass 2).

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Bedömning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Det är därför enligt länsstyrelsens bedömning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Att så sker bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdena enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Enligt Hudiksvalls kommuns kommuntäckande översiktsplan (Översiktsplan för Hudiksvalls kommun, antagen 2008-06-16) ingår naturreservatet i kategorin "områden med höga naturvärden eller riksintressen". I kommunens beskrivning av området står att "med hänsyn till områdets stora naturvärden anser kommunen att området ska avsättas som naturreservat eller annat förordnande enligt miljöbalken. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av naturreservatet väl överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och för allmänheten är så stora att de överväger de negativa effekterna som kan uppstå för allmänheten och för berörda fastighets- och sakägare.

Enligt länsstyrelsens mening är föreskrifterna anpassade till naturreservatets syfte och bevarandevärdena i området.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts i rätten att använda mark- och vattenområden är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet. Länsstyrelsen har beaktat proportionalitetsprincipen.

Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna

enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom naturreservatet syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas inom naturreservatet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 8.

Beslut i ärendet har fattats av länsrådet Veronica Lauritzsen. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschefen Ann Gudéhn, juristen Caroline Näslund, biologen Martina Kluge, biologen Klas Andersson och biologen Pernilla Hansson, varav den sistnämnda har varit föredragande.

Veronica Lauritzsen

Pernilla Hansson

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Föreskriftskarta
4. Skötselplan
5. Fastigheter
6. Brytpunktskarta
7. Sändlista
8. Hur man överklagar

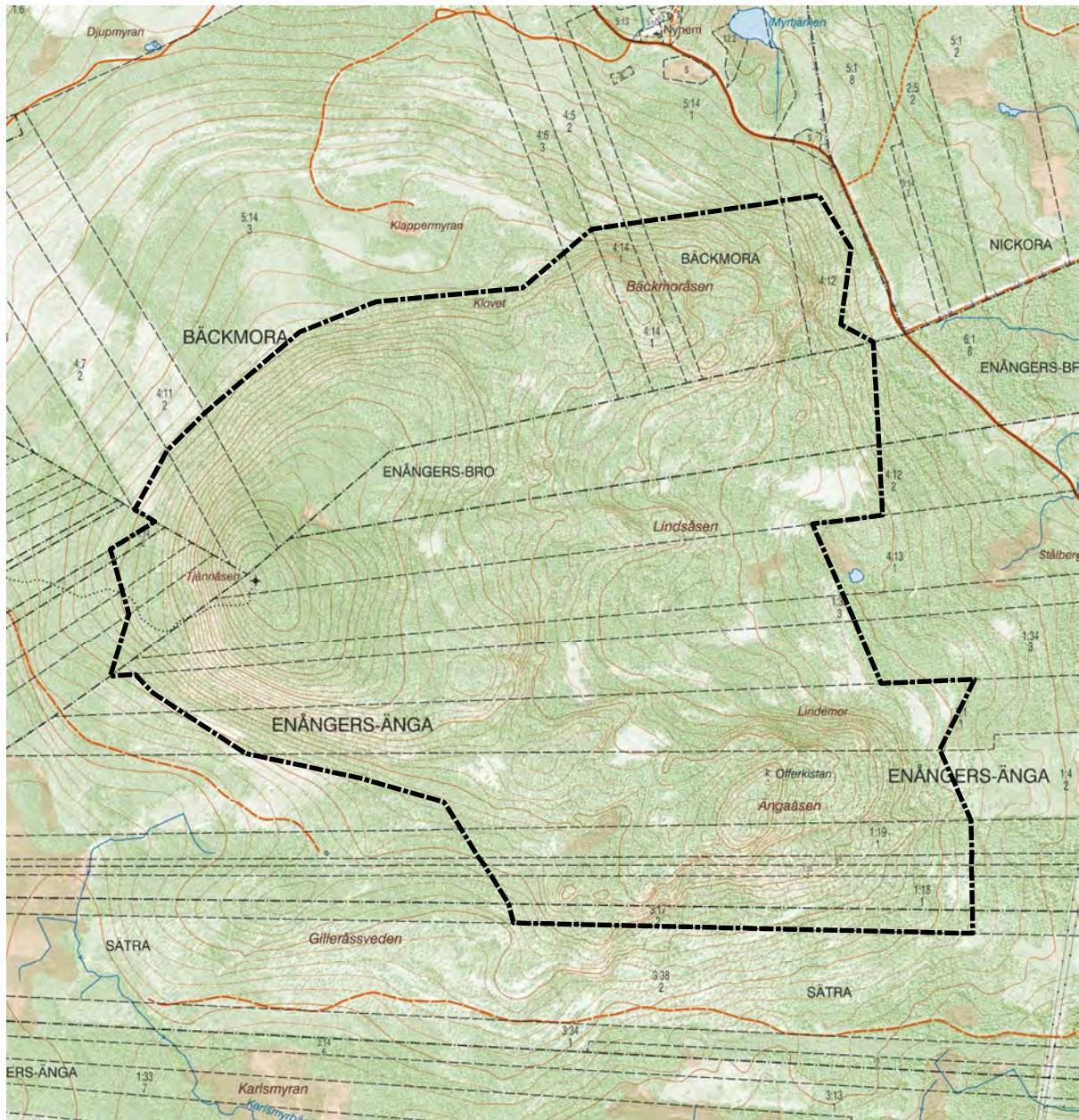
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2015-03-04

Dnr 511-5165-11
84-228

Bilaga 1

Änga-Tjännåsens naturreservat Beslutskarta

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Centrumkoordinater N: 6827802 E:602907

Skala 1:20 000

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

© Lantmäteriet

Beslutskarta för Änga-Tjännåsens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

----- Gräns för naturreservatet

----- Fastighetsgränser

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

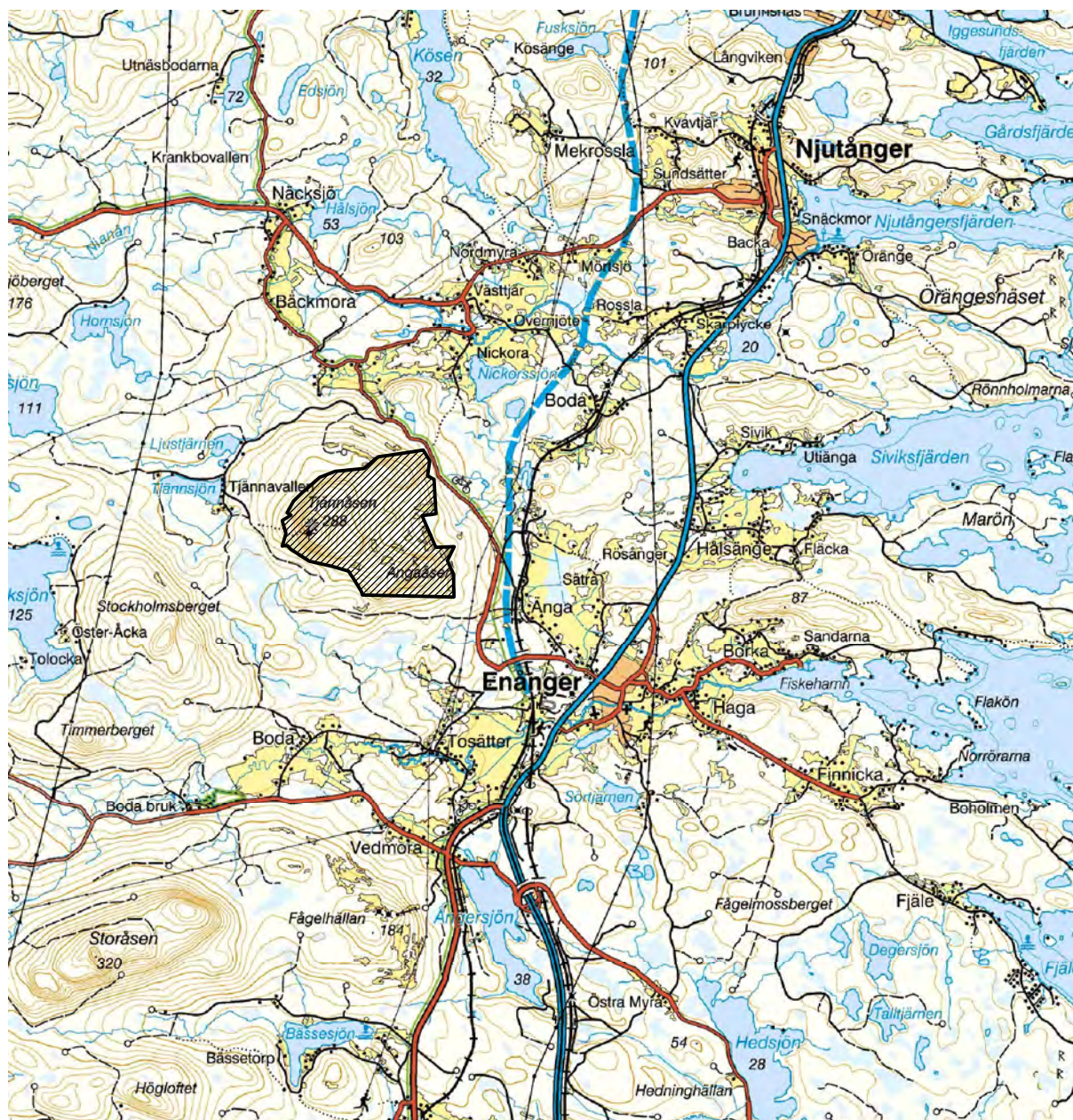
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2015-03-04

511-5165-11
84-228

Bilaga 2

Änga-Tjännåsens naturreservat Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

Centrumkoordinater N: 6827802 E: 602907

Skala 1:100 000

 Änga-Tjännåsens naturreservat

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometer

© Lantmäteriet

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

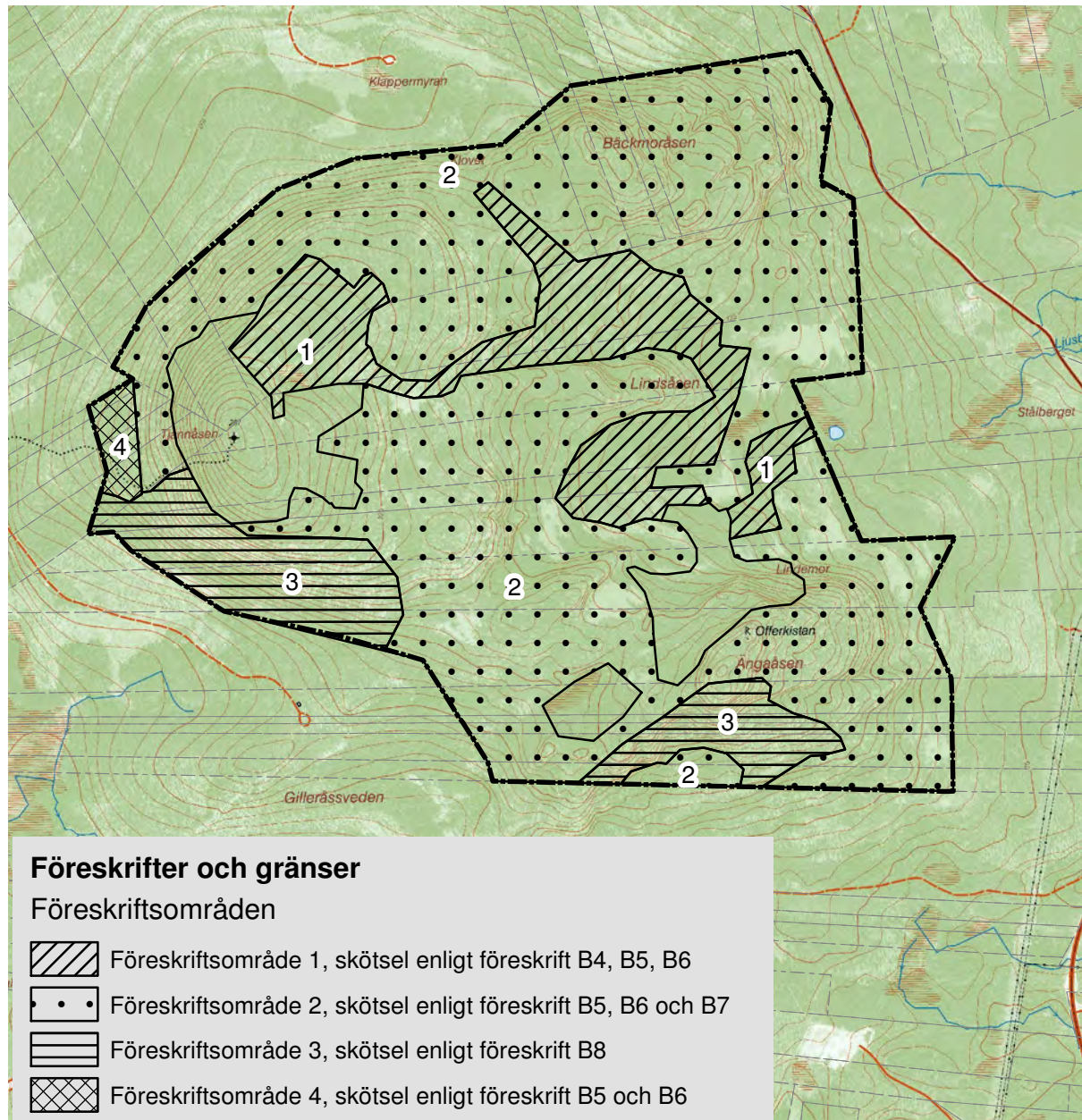
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2015-03-04

Dnr 511-5165-11
84-228

Bilaga 3

Änga-Tjännåsens naturreservat Föreskriftskarta

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Föreskriftskarta för Änga-Tjännåsens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Skala 1:20 000

Centrumkoordinater N: 6827802 E:602907

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

--- Gräns för naturreservatet

© Lantmäteriet

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

010-225 10 00

010-225 11 50

gavleborg@lansstyrelsen.se

2015-03-04

Dnr 511-5165-11
84-228

Naturvårdsenheten

Hansson Pernilla

Tel 010-225 14 62

Pernilla.hansson@lansstyrelsen.se

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR ÄNGA-TJÄNNÅSENS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDDEL

I skötselplanen anges målen med naturreservatet och de ska ligga till grund för dess vård och skötsel. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Änga-Tjännåsens naturreservat
NVR-id	21-2042049
Län	Gävleborg
Kommun	Hudiksvall
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 380,4 ha Därav landareal 380,4 ha Produktiv skogsmark 299,6 ha Naturskog* 256 ha *Areal från Länsstyrelsens naturskogsinventering
Naturtyper enligt Natura 2000:	Västlig taiga (9010): 256 ha Skogbevuxen myr (91D0): 0,12 ha
Prioriterade bevarandevärden: Markslag Naturtyper Strukturer Arter	Skog och bergsimpediment Tallskog, barrblandskog, granskog, hällmarker, klapperstensfält Död ved, grova träd och gamla löv- och barrträd <u>Fåglar:</u> Gråspett - <i>Picus canus</i>

2015-03-04

Dnr 511-5165-11

	Tjäder - <i>Tetrao urogallus</i> <u>Insekter</u> Raggbock - <i>Tragosoma depsarium</i> VU Barrpraktbagge - <i>Dicerca moesta</i> NT Åttafläckig praktbagge - <i>Buprestis octoguttata</i> <i>Dicerca rustica</i> <i>Chrysobothris chrysostigma</i> <u>Kärlväxter</u> Jungfru Marie nycklar - <i>Dactylorhiza maculata</i> Knärot - <i>Goodyra repens</i> Spindelblomster - <i>Listera cordata</i> <u>Svampar:</u> Stor aspticka - <i>Phellinus populicola</i> NT Violmussling - <i>Trichaptum laricinum</i> NT Stjärntagging - <i>Asterodon ferruginosus</i> NT Koralltaggsvamp - <i>Hericium coralloides</i> NT Doftskinn - <i>Cystereum murrarii</i> NT Rävticka - <i>Inonotus rheades</i> Kötticka - <i>Leptoporus mollis</i> NT Tallticka - <i>Phellinus pini</i> NT Granticka - <i>Phellinus chrysoloma</i> NT Ullticka - <i>Phellinus ferrugineofuscus</i> NT Gammelgranskål - <i>Pseudographis pinicola</i> <u>Lavar:</u> Aspgelélav - <i>Collema subnigrescens</i> NT Stiftgelélav - <i>Collema furfuraceum</i> NT Violettgrå tagellav - <i>Bryoria nadvornikiana</i> NT Dvärgbägarlav - <i>Cladonia parasitica</i> NT

	Kattfotslav - <i>Arthonia leucopellaea</i> Grynig blåslav - <i>Hypogymnia farinacea</i> Skinslav - <i>Leptogium saturninum</i> Lunglav - <i>Lobaria pulmonaria</i> NT Luddlav - <i>Nephroma resipunatum</i> Stuplav - <i>Nephroma bellum</i> Bårdlav - <i>Nephroma parile</i> Kortskaftad ärgspik - <i>Microcalicium ahlneri</i> Korallblylav - <i>Parmeliella triptophylla</i> <u>Mossor:</u> Vedtrappmossa - <i>Anastrophyllum hellerianum</i> NT Asphättemossa - <i>Orthotrichum gymnostomum</i>
Friluftsliv	Upplevelse, rekreation och vandring i ett område med vacker utsikt
Bebyggelse och anläggningar	På Tjännåsens topp finns ett gammalt brandövervakningstorn av metall. Tornet ägs Enångers-Änga 4:12. En bit ifrån tornet finns ett litet förfallet förrådsskjul. På fastigheten Enångers-Änga 1:34 finns en liten raststuga med utseende som en kolarkoja.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

På grund av den hårda svallningen av forna tiders hav är marken i området övervägande mager och skogen lågproduktiv. Detta har sannolikt bidragit till att skogsbruket i större delen av området varit relativt extensivt. Över hela området finns lämningar från dimensionsavverkning i form av meterhöga stubbar men endast mindre områden har kalavverkats. Öster om reservatet finns flera kolningsanläggningar och både väster och öster om naturreservatet finns fäbodrar (Tjännavallen samt Kesved). Skogen har därför sannolikt präglats av såväl skogsbyte som kolning.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

Områdets naturvärden är främst knutna till den gamla naturskogsartade barrskogen. Skogen är brandpräglad och det är troligtvis skonsamma bränder som inträffat med långa mellanrum eftersom brandspåren i form av träd med brandljud och kolade stubbar endast finns i sparsam mängd. Tall dominerar på

den till stor del lågproduktiva marken med varierande inblandning av gran, asp och björk. Ren hållmarkstallskog förekommer i relativt stor omfattning. I dessa miljöer finns det gott om tallar som är äldre än 200 år och på de mer otillgängliga höjderna och sluttningarna är det inte ovanligt med tallar som är upp emot 400 år gamla. Taltickan som rödlistad i kategorin ”nära hotad” är vanlig i området.

Änga- och Tjännåsens sydsluttningar med god tillgång på död, solexponerad och grov tallved utgör gynnsamma miljöer för tallinsekter. På Tjännåsen finns bland annat en aktuell population av raggbock, arten tillhör kategorin ”sårbar” i rödlistan. Under inventering av arten 2010 påträffades arten på 15 lågor i form av färska kläckhål och larver. På Ängaåsen inga färska spår utan endast äldre angrepp.

I området finns också partier med gammal grandominerad skog på lite mer näringsrik och delvis fuktig mark. Här finns en hel del död ved, främst i form av lågor. I dessa miljöer har arter som exempelvis violettgrå tagellav, doftskinn och ullticka påträffats, samtliga är rödlistade och signalarter för skog med höga naturvärden.

Det är annars ganska sparsamt med död ved i området. Torrträd och högstubbar förekommer i viss utsträckning, framförallt i östra halvan av området. Detta förklaras till stor del av den lågproduktiva marken samt att hela området är påverkat av tidigare dimensionsavverkningar. Naturreservatets relativa svårtillgänglighet och magra mark har dock gjort att större delen av skogen i reservatet är opåverkad av sentida skogsbruksåtgärder.

Lövinslaget i området utgörs främst av gammal senvuxen asp och björk som det är ganska gott om i anslutning till klapperstensfälten. I fuktiga och grandominerade miljöer, bland annat på Ängaåsens väst- o nordöst sida finns partier med ett påtagligt inslag av äldre asp. Här har en rad rödlistade- och signalarter hittats, bland annat stor aspticka, stiftgelélav, aspgelélav och vedtrappmossa.

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Människan har funnits i området under lång tid. Detta vittnar bland annat den så kallade offerkistan som finns på Ängaåsen om. Offerkistan som består av ett runt röse som är ca 1 meter högt och 8 meter i diameter kan vara ett gravröse från bronsåldern. Gravrösen placerades ofta på väl synliga platser efter kusterna.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

I området finns det gott om geologiska formationer som är knutna till landhöjningsprocessen. Vidsträckt klapperstensfält finns i de östra

sluttningarna och välutvecklade strandvallar återfinns på alla nivåer upp till 240 meter över havet. Därtill finns ett kalottberg i området och det är Tjännåsens topp som aldrig har varit utsatt för svallning.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Naturreservatet är av stort intresse för friluftslivet. Områdets läge nära E4:an mitt emellan Söderhamn och Hudiksvall gör det lättillgängligt för många besökare, såväl för tillfälliga gäster som för lokalbefolkningen längs kusten. Områdets storlek på nästan 400 ha med gammal skog och kuperad terräng bestående av ett bergsmassiv med tre toppar, branter och hållmarker gör att man får en härlig vildmarkskänsla här. Topparna Ängaåsen, Tjännåsen och Bäckmoråsen är givna utflyktsmål och de bjuder på en fantastisk utsikt över kusten och det omgivande landskapet. Offerkistan på Ängaåsen är en historiskt intressant punkt att besöka. För den geologiskt intresserade finns det mycket att upptäcka tack vare de många geologiska formationer knutna till landhöjningsprocessen som finns i området. Trots den bitvis branta och blockiga terrängen går det bra att hitta fina vandringsstråk genom området och några mindre stigar går genom området.

1.4 Källförteckning

- Värdefull natur i Gävleborgs län, rapport 1997:12, Länsstyrelsen i Gävleborg
- Värdefulla skogar i Gävleborg, Taigaekologerna, rapport 1999:4
- Nyckelbiotopsinventeringen, Skogsvårdsstyrelsen, 1997
- Länsstyrelsens naturvärdesinventering, fältbesök av Annika Forsslund och Pontus Wallén juni 2002
- Fornminnesregistret.
- Rapport från besiktning av två bergsområden nära Enånger med syfte att bedöma deras värden för tallinsekter, 2010. Sture Marklund.

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i 6 skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

- 1: Talldominerad skog med naturvårdsbränning
- 2: Hällmarkssluttningar i sydläge med gles tallskog, vid behov med skötselåtgärder som gynnar raggbock
- 3: Grandominerad skog med fri utveckling
- 4: Yngre och medelålders produktionsbestånd med viss skötsel
- 5: Trivial barrblandskog med äldre tallar med viss skötsel
- 6: Information och friluftsliv

Skötselplanens skötselområde 1: Tallskog med naturvårdsbränning, 255 ha
Delområdet utgör en stor del av naturreservatet. Skogen är talldominerad, naturskogsartad och relativt gles. Marken är övervägande mager och det är gott om hållmarker, klapperstensfält och blockmarker i delområdet. Skogen är brandpräglad, men det har gått lång tid sedan det brann senast. Inslaget av gran är sparsamt. Gamla granar, äldre än 150 år förekommer. Gammalt löv finns i form av asp och björk.

Målbild

Skogen är naturskogsartad, brandpräglad och relativt gles. Tall är det dominerande trädslaget med inblandning av björk, asp och gran. Det är gott om gamla tallar och död tallved i form av torrakor och lågor. Gran i olika åldrar förekommer i begränsad omfattning.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av naturskog som uppfyller kvalitetskraven för västlig taiga (9010) är konstant eller ökar. Enligt nuvarande uppgifter finns ca 187 ha västlig taiga i delområdet.
- Tall dominerar trädskiktet

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning med långa tidsintervall är önskvärt för att bibehålla den brandpräglade och glesa skogen. Dock är området ett bränningstekniskt komplicerat område varför en eventuell bränning här sannolikt ligger en bit fram i tiden. Om bränning blir aktuellt ska detaljerade brandplaner tas fram.

Om bränning inte blir aktuellt bör andra brandefterliknande skötselåtgärder göras i området. Inväxningen av gran i området går långsamt och utgör inget problem i dagsläget. Graninväxningen ska hållas under uppsikt och vid behov röjs inväxande ung gran bort. För att skapa död ved och bibehålla en gles skog kan ringbarkning av främst gran, men även tall, göras. En del yngre tallar kan randbarkas för att bli härdade och få en kådrik ved.

Skötselplanens skötselområde 2: Hällmarkssluttningar i sydläge med gles tallskog, vid behov med skötselåtgärder som gynnar raggbock, ca 70 ha

Starkt sluttande hällmarker och branter som är glest beväxta med tall. Det är gott om senväxta gamla tallar från 150 år och uppåt i området. Död ved förekommer i form av tallågor och torrakor. På Tjännåsens finns en population av raggbock, arten är påträffad på 15 lågor. På Ängaåsen har äldre raggbocksangrepp påträffats. Nedanför Tjännåsens brant är marken storblockig.

Skogen är talldominerad och det är gott om tallöverståndare. Det finns även en hel del gamla granar och gammalt löv i form av björk och asp.

Målbild

Skogen på hållmarkerna består av en gles naturskogsartad tallskog med gott om gamla senväxta träd och för den lågproduktiva miljön, en god förekomst av solexponerad död tallved i form av lågor och torrakor. Skogen utvecklas fritt genom naturlig dynamik och naturliga processer. Raggbock har en livskraftig population inom delområdet.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av naturskog som uppfyller kvalitetskraven för västlig taiga (9010) är konstant eller ökar. Enligt nuvarande uppgifter finns ca 33 ha västlig taiga i delområdet.
- Raggbock förekommer med en livskraftig population i delområdet.

Skötselåtgärder:

Området lämnas i huvudsak för fri utveckling. Om det visar sig att statusen för raggbock inom naturreservatet försämras kan åtgärder för att gynna raggbock genomföras. Det kan exempelvis vara:

- Ringbarkning av träd (ej naturvärdesträd) för att skapa död ved och bibehålla en solexponerad miljö.
- Randbarkning av tallar för att de ska härdas och få en kådrik ved.
- Införsel av grov tallved utifrån. Åtgärden får inte påverka något annat område med höga naturvärden negativt.

Skötselplanens skötselområde 3: Grandominerad skog med fri utveckling, ca 16 ha

Grandominerad naturskogsartad skog förekommer på Tjännåsen, på Ängaåsens nordvästsida samt i en fuktig svacka på sydvästsidan. Bitvis är inslaget av asp påtagligt. Det finns en del granöverståndare som är äldre än 150 år och det är gott om död ved, främst i form av granlågor.

Målbild

Skogen är naturskogsartad, flerskiktad och innehåller strukturer som gamla träd, torrakor och lågor. I skogen finns goda förutsättningar för typiska naturskogsarter. Skogen utvecklas fritt genom naturlig dynamik och naturliga processer.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av naturskog som uppfyller kvalitetskraven för västlig taiga (9010) är konstant eller ökar. Enligt nuvarande uppgifter finns ca 34 ha västlig taiga i delområdet.

Skötselåtgärder:

Inga åtgärder är planerade i skötselområdet.

Skötselplanens skötselområde 4: Yngre och medelålders produktionsbestånd med viss skötsel, ca 50 ha

Produktionsskogsbestånd av varierande ålder och trädslagsblandning. Vissa bestånd domineras av tall, andra av gran och några är mer jämnt blandade. Bitvis förekommer en del löv, främst i form av björk. I delområde 4b har berggran (*Abies lasiocarpa*) planterats och i 4c finns uppgifter om inblandning av contortatall (*Pinus contorta*).

Målbild

Skogen uppvisar skiktning och innehåller naturskogsstrukturer som gamla träd, lågor och torrakor. Berggran och contortatall förekommer inte.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Berggran och contortatall är bortröjd.
- Skogen på sikt har fått naturskogskaraktär

Skötselåtgärder:

Berggranen och eventuell contortatall röjs bort.

I de delar som innehåller en del löv kan röjning/gallring av gran göras för att öka lövandelen.

Naturvårdsbränning är lämpligt att genomföra även i detta skötselområde om det blir aktuellt i skötselområde 1. Om det bedöms vara nödvändigt för ett lyckat brandresultat kan träd tas ut ur området inför bränning.

I övrigt lämnas området för fri utveckling.

Skötselplanens skötselområde 5: Trivial barrblandskog med äldre tallar med viss skötsel, ca 4 ha

Trivial barrblandskog med en del björk i 50-årsåldern. Här finns ett påtagligt inslag av äldre tallar på ca 120-160 år.

Målbild

Barrblandskog med inslag av björk och gamla tallar som inte står trängda av uppväxande gran och tall. Blandbarrskogen uppvisar skiktning och innehåller naturskogsstrukturer som gamla träd, lågor och torrakor.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- De gamla tallarna är friställda
- Skogen på sikt har fått naturskogskaraktär

Skötselåtgärder:

De äldre tallarna frihuggs från det uppväxande undre barrträds-skiktet. Gran kan även tas ut kring en del björkar för att öka lövandelen i delområdet.

Naturvårdsbränning är lämpligt att genomföra även i detta skötselområde om det blir aktuellt i skötselområde 1. Om det bedöms vara nödvändigt för ett lyckat brandresultat kan träd tas ut ur området inför bränning.

I övrigt lämnas området för fri utveckling.

Skötselplanens skötselområde 6: Information och friluftsliv

Naturreservatet ligger nära E4-avfarten till Enånger och man kan enkelt komma till reservatet österifrån från vägen mot Bäckmora alternativt västerifrån från Tjännavallen.

Bevarandemål:

- Naturreservatets gränser ska vara tydligt markerade.
- Informationsskyltar med beskrivning av naturreservatets natur-, geologi och kulturhistoria ska finnas på minst två ställen.
- En väl underhållen parkeringsplats ska finnas och vägvisningen ska vara tydlig till reservatet.
- Det ska finnas en väl underhållen markerad stig som går i en slinga i området.

Skötselåtgärder:

- Områdets gränser markeras.
- Informationstavlor sätts upp på föreslagna eller alternativa platser. Om reservatet blir välbesökt kan mer information sättas upp längs stigarna, exempelvis om geologiska företeelser. Att märka ut högsta kustlinjen skulle kunna vara en intressant sak att göra.
- En stigslinga anläggs enligt föreslagen eller alternativ sträckning. Om reservatet blir välbesökt kan fler stigar anläggas och markeras.
- Det finns en risk att klapperstensfältens utformning kan störas av besökare genom att till exempel små rösen börjar byggas. Om detta

skulle ske vidtas lämpliga åtgärder för att återställa och motverka ytterligare påverkan på klapperstensfälten.

- Om behov uppkommer eller om det efterfrågas från allmänheten kan rastplats och grillplats anläggas på lämpliga ställen.

3. Uppföljning

Mer information om Länsstyrelsens uppföljning finns i ”Uppföljning av skyddade områden i Gävleborgs län - policy och översiktlig plan, 2012”.

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsens personal eller andra av länsstyrelsen anlitade entreprenörer ansvarar för dokumentation och rapportering till länsstyrelsen av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning och utvärdering av genomförda skötselåtgärder sker.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning efter genomförd naturvårdsbränning genomförs för:

- Utbredning av andelen tallskog
- Tallföryngring
- Förekomst av brandljud
- Förekomst av brandgynnade arter

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 6:e år för:

- Gränsmarkering
- Informations- och vägvisningsskyltar
- Parkeringsplats
- Stig

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- Utbredning av naturtyper (areal)
- Trädslagsfördelning
- Raggbocksförekomst

Uppföljning av areal och trädslagsfördelning görs inom Gävleborgs läns samlade uppföljning av skyddade områden, enligt fastställd policy och översiktlig plan.

Uppföljning av arealen brunnen skog på region/trakt eller områdesnivå sker även obligatoriskt vart 6:e år inom uppföljningssystemet för skyddade områden

enligt riktlinjer beslutade av Naturvårdsverket (rapport 6397 ”Uppföljning av skyddade områden i Sverige, Naturvårdsverket 2010”)

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritering	Finansiering
Underhåll av naturreservatets gränser	Vid behov	Naturreservatets gränser	1	Skötselanslaget
Nya informationsskyltar sätts upp och underhålls	Vid behov	Se karta sidan 12	1	Skötselanslaget
Röjning och markering av stigar	Initialt (inom 5 år) och därefter vid behov	Se karta sidan 12	2	Skötselanslaget
Röjning och bortforsling av berggran och contortatall	Initialt (inom 5 år) och därefter vid behov	Skötselområde 4	1	Skötselanslaget
Röjning av gran	Vid behov	Skötselområde 1	1	Skötselanslaget
Naturvårdsbränning	Efter upprättande av brandplan	Skötselområde 1, 4 och 5	2	Skötselanslaget
Brandefterliknande åtgärder	Vid behov om bränning ej genomförs	Skötselområde 1	3	Skötselanslaget
Åtgärder för att gynna raggbock	Vid behov	Skötselområde 2	1	Skötselanslaget
Frihuggning av tallöverståndare	Initialt (inom 5 år) och därefter vid behov	Skötselområde 5	2	Skötselanslaget

5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare, men bör löpande ses över och revideras vid behov. Om inte tidigare så kan det vara lämpligt att skötselplanen revideras om 15 år.

Änga-Tjännåsens naturreservat Skötselkarta anläggningar

Tillhör skötselplan
2015-03-04

Dnr 511-5165-11
84-228

Sidnr 12 (13)

Länsstyrelsen
Gävleborg

Karta tillhörande skötselplan för
Änga-Tjännåsens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater
N: 6827802 E:602907

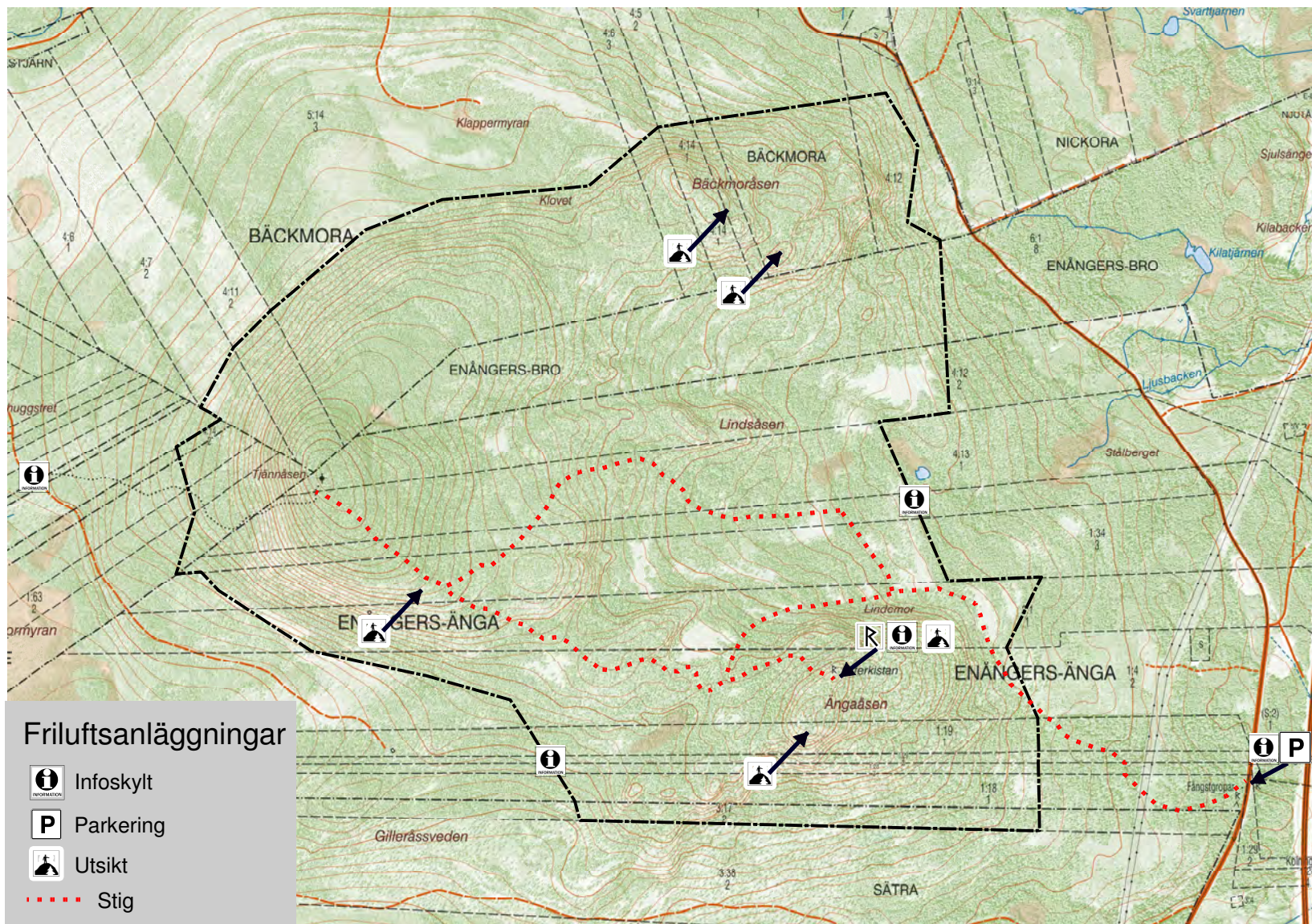
----- Gräns för naturreservatet

----- Fastighetsgränser

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:18 000

Friluftsanläggningar

Infoskylt

Parkering

Utsikt

..... Stig

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

© Lantmäteriet

Postadress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Besöksadress

Borgmästarplan

Telefon

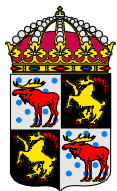
010-225 10 00

Faxnummer

010-225 11 50

E-post adress

gavleborg@lansstyrelsen.se

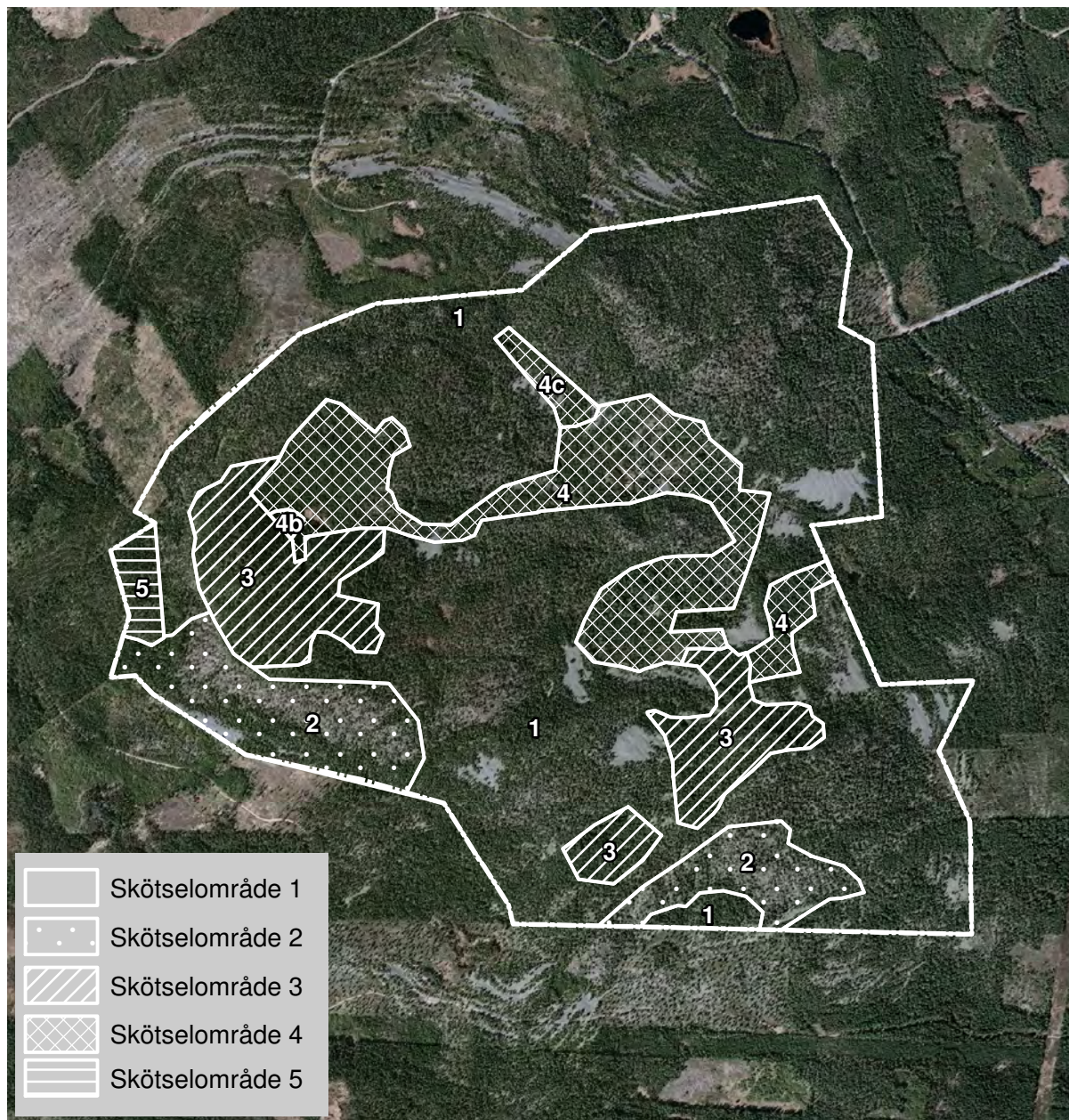

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör skötselplan
2015-03-04

Dnr 511-5165-11 Sidnr 13 (13)
84-228

Änga-Tjännåsens naturreservat Skötselområdeskarta

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:20 000

Karta tillhörande skötselplan för Änga-Tjännåsens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater N: 6827802 E: 602907

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

© Lantmäteriet

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

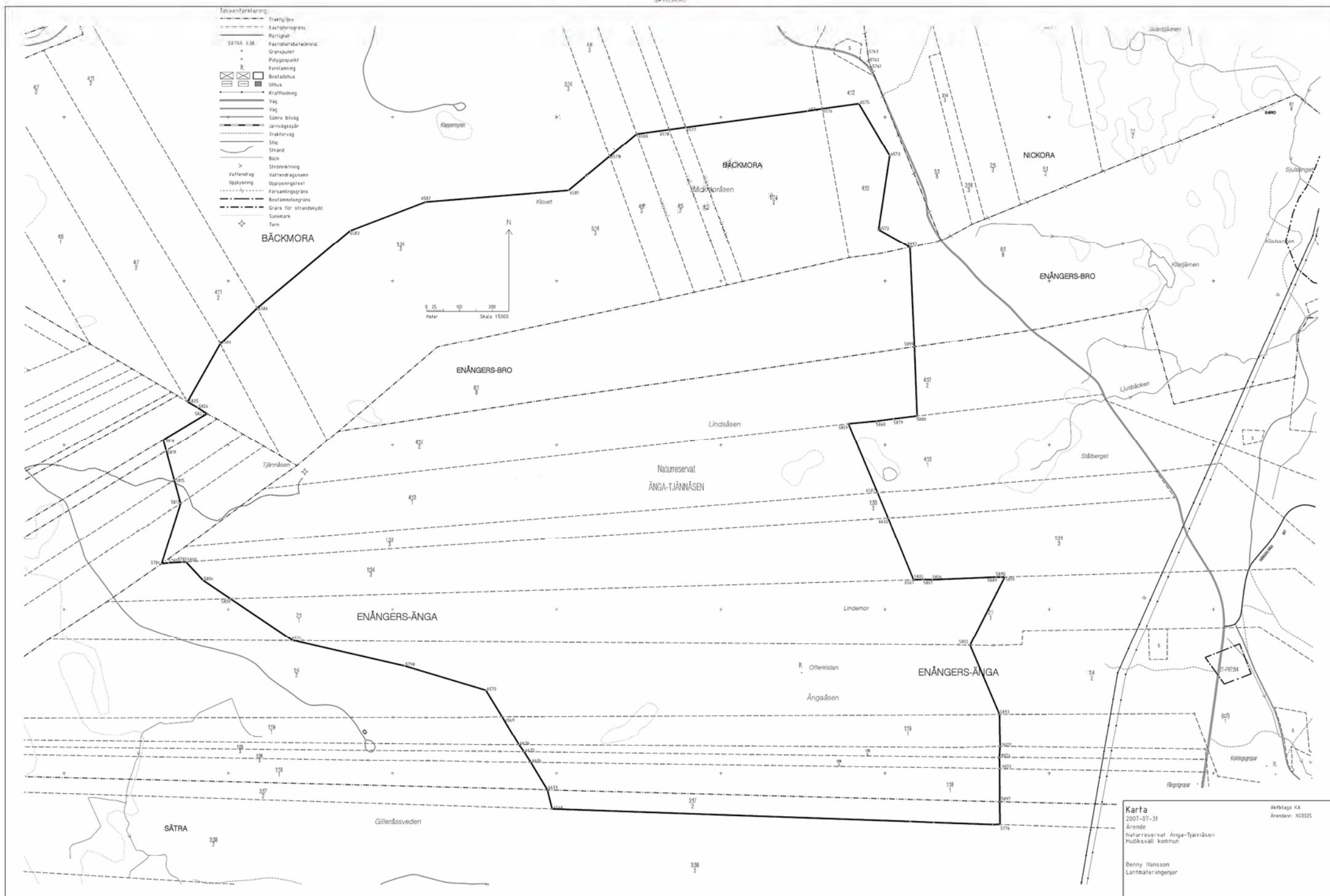
Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

010-225 10 00

010-225 11 50

gavleborg@lansstyrelsen.se

Lantmäterimyndigheten
Gävleborgs län

TEKNISK BESKRIVNING
2007-07-31

Aktbil TBE
Dnr X03325

Naturreservat Änga-Tjännåsen

Hudiksvalls kommun

Koordinatförteckning (RT 90 2.5 GON V 0:-15)
Inre noggrannhet: 25-500mm. Yttre noggrannhet: 25-500mm.

	Punkt nr	X	Y	Z	Markering
21HUD GRÄ	5761	6830149.93	1560958.07	-	rn
	5762	6830169.42	1560950.35	-	rn
	5763	6830194.71	1560947.21	-	rn
	5764	6829629.34	1561183.37	-	rn
	5765	6829621.41	1561159.10	-	rn
	5766	6829615.61	1561138.40	-	rs
	5767	6829624.51	1561170.17	-	om
	5768	6829584.01	1560985.45	-	rn
	5771	6830109.15	1560793.73	-	rn
	5772	6829352.61	1561454.11	-	rn
	5773	6828523.09	1558630.38	-	rn
	5775	6827841.29	1561459.61	-	rn
	5776	6827845.10	1561350.03	-	rm
	5777	6827844.93	1561328.02	-	rn
	5778	6827914.44	1561324.97	-	rn
	5779	6827910.19	1561504.67	-	rn
	5780	6828640.96	1558819.30	-	rn
	5781	6828643.34	1558859.76	-	rn
	5782	6828690.53	1558869.70	-	rn
	5783	6828675.65	1558629.63	-	rn
	5784	6828638.51	1558796.87	-	rn
	5786	6827952.75	1559888.66	-	rn
	5787	6828034.52	1559787.88	-	rn
	5788	6828038.41	1559607.91	-	rn
	5789	6828066.46	1559827.42	-	rn
	5790	6828069.10	1559437.59	-	rn
	5792	6828170.58	1559703.61	-	rn
	5793	6828170.68	1559602.70	-	rn
	5794	6828171.31	1559502.13	-	rn
	5795	6828171.00	1559376.69	-	rn
	5798	6828327.62	1559536.33	-	rm
	5799	6828404.47	1559226.15	-	rn
	5800	6828644.01	1558871.23	-	rm
	5801	6828391.24	1561223.87	-	rn
	5802	6828390.45	1561258.81	-	rm
	5803	6828389.69	1561329.97	-	rn
	5804	6828588.70	1558922.51	-	rm
	5805	6828590.75	1561113.01	-	rn
	5806	6828589.80	1561144.21	-	rn
	5807	6828590.69	1561118.55	-	rm
	5808	6828532.44	1559012.01	-	rn
	5809	6828532.30	1559006.51	-	rm
	5810	6828739.57	1558725.29	-	rn

Bilaga 6

5811	6828757.01	1558756.42	–	rn
5812	6828801.76	1558821.40	–	rn
5813	6828822.16	1558854.95	–	rn
5814	6828883.74	1558819.74	–	rn
5815	6828893.87	1558835.45	–	rm
5816	6829016.15	1558802.19	–	rm
5817	6828928.33	1558720.73	–	rn
5818	6828975.18	1558799.19	–	rn
5819	6828983.86	1558810.97	–	rm
5820	6829006.46	1558850.81	–	rn
5821	6829000.50	1558776.25	–	rn
5822	6829094.82	1558937.78	–	rn
5823	6829096.42	1558935.22	–	rn
5824	6829114.75	1558906.78	–	rn
5825	6829132.43	1558875.72	–	rn
5826	6829144.92	1558853.76	–	rn
5827	6829143.38	1558869.20	–	rn
5828	6829156.68	1558861.10	–	tp
5829	6829288.48	1558985.37	–	tp
5830	6829315.13	1558973.36	–	tp
5831	6829440.83	1559075.12	–	tp
5832	6829448.04	1559071.04	–	rn
5833	6829518.72	1559028.27	–	rn
5837	6830076.62	1560091.24	–	tp
5838	6830107.29	1560078.76	–	rn
5839	6830262.62	1560022.50	–	rn
5843	6830232.58	1560140.55	–	tp
5845	6830179.66	1560159.93	–	rn
5846	6830268.52	1560127.89	–	rn
5847	6830310.75	1560268.70	–	rn
5850	6829968.27	1560340.54	–	tp
5851	6829975.23	1560390.51	–	tp
5857	6829603.39	1561075.95	–	rm
5859	6829065.70	1560888.56	–	rm
5860	6829073.95	1560974.54	–	rn
5879	6829080.57	1561025.57	–	rn
5880	6829089.32	1561097.46	–	rn
5881	6828882.85	1561328.71	–	rn
5882	6828878.56	1561285.81	–	rn
5883	6828869.44	1561193.54	–	rn
5884	6828862.01	1561086.83	–	rn
5885	6828856.86	1560993.92	–	rn
5886	6828775.18	1560958.24	–	rn
5887	6828779.24	1561024.20	–	tp
5888	6828780.68	1561057.24	–	rn
5889	6828597.78	1561338.17	–	rn
5890	6828597.96	1561352.41	–	rn
5891	6828598.29	1561364.77	–	rm
5892	6828179.03	1561254.26	–	tp
5893	6828180.20	1561348.55	–	rm
5894	6828180.41	1561421.40	–	rn
5895	6827854.21	1561076.73	–	rn
5896	6827851.33	1561148.24	–	rn
5897	6827913.89	1561349.60	–	rm
5898	6829284.63	1560989.42	–	rn
5899	6829299.58	1561089.32	–	rm
5900	6829302.94	1561117.65	–	rn
6567	6828589.65	1561087.16	–	rn

Bilaga 6

	6568	6827892.10	1559986.10	-	rm
	6569	6828173.00	1559833.73	-	rm
	6570	6828253.14	1559784.18	-	rm
	6571	6828405.13	1559195.95	-	rm
	6572	6829656.89	1560980.28	-	rm
	6573	6829882.06	1561013.95	-	rm
	6574	6830018.52	1560763.70	-	rn
	6575	6830040.97	1560920.34	-	rm
	6576	6830025.73	1560808.70	-	rm
	6577	6829968.92	1560392.80	-	rm
	6578	6829962.06	1560342.63	-	rm
	6579	6829880.06	1560161.06	-	rm
	6580	6829948.55	1560243.69	-	rm
	6581	6829776.45	1560036.03	-	rm
	6582	6829741.05	1559600.62	-	rm
	6583	6829653.81	1559371.54	-	rm
	6584	6829418.03	1559088.08	-	rm
	6585	6829309.25	1558976.01	-	rm
	6587	6828855.90	1560976.73	-	rm
	6632	6828778.02	1561009.45	-	rm
	6633	6827949.66	1559971.85	-	rm
	6634	6828033.41	1559920.79	-	rm
	6635	6828065.39	1559900.68	-	rm
	6636	6828087.18	1559884.97	-	rm
	9071	6828012.74	1561406.39	-	rn
	9072	6828014.15	1561348.89	-	rm
	9073	6828048.08	1561417.74	-	tp
	9074	6828048.14	1561348.36	-	rm
	9075	6828047.99	1561329.25	-	rn
	9076	6828078.33	1561234.44	-	rn
	9077	6828081.99	1561350.12	-	rn
	9078	6829971.61	1560235.33	-	rn
	9079	6830019.85	1560374.31	-	tp
	9080	6828404.84	1559159.22	-	tp
	9081	6828086.90	1559797.67	-	rn
	9082	6828067.15	1559747.74	-	tp
	9083	6828035.63	1559762.65	-	tp
	9084	6828039.30	1559426.13	-	tp
	5774	6828922.76	1561852.33		rn
21HUD POL	1017	6830249.62	1560912.35	79.20	rm
	1018	6828931.06	1561855.76	55.59	rm
	1019	6827802.03	1561927.91	55.53	rm
	1020	6828521.76	1558651.69	132.86	rm
	1021	6830030.27	1559704.34	146.58	rm
	1025	6828325.24	1559094.83		rm

Förklaringar till markeringar

rm = rör i mark
 rn = råsten
 tp = träpåle

I tjänsten
 Benny HanssonLantmäteriingenjör